

20 Ιανουαρίου 2023

Η σχέση του Βασιλιά Κωνσταντίνου με Μακάριο και Γρίβα

[/ Γενικά Θέματα](#)

Ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος είχε εξαιρετικές σχέσεις τόσο με τον Πρόεδρο Μακάριο όσο και στον Γεώργιο Γρίβα. Με τον Μακάριο γνωρίστηκε και συνεργάστηκε αμέσως μετά τη στέψη του και ενώ στην Κύπρο είχαν ξεκινήσει οι Διακοινοτικές Ταραχές. Ο Γρίβας ως ηγέτης του Κόμματος των Χιτών πάντοτε βρισκόταν δίπλα στη Μοναρχία και τον Κωνσταντίνο. Και οι δύο το 1967 βρέθηκαν εναντια στη Χούντα μετά το Πραξικόπημα των Συνταγματαρχών.

Πώς άρχισε η σχέση Μακαρίου -Βασιλιά περιγράφεται μέσα από μια σειρά συνεντεύξεων του στο «Βήμα της Κυριακής» και «Το Βήμα». Συγκεκριμένα ξεκίνησε στις 10 Ιουλίου 2011 μια σειρά συνεντεύξεων του τέως Βασιλιά σε δώδεκα μέρη, τις οποίες παραχώρησε στην εφημερίδα και στον τότε πολιτικό της συντάκτη Αλέξη Παπαχελά.

Στο πλαίσιο της συνέντευξης ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος αναφέρεται στη συνάντηση που είχε με τον Μακάριο αμέσως μετά τις Διακοινοτικές ταραχές στην Κύπρο 1963/64 και στην υποβολή του Σχεδίου Ατσεσον για λύση του Κυπριακού. Οπως αναφέρει μετά από εισήγηση του τότε πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου ανέλαβε να πείσει τον Πρόεδρο Μακάριο να αποδεχθεί το σχέδιο των Αμερικανών για να μην μπει σε περιπέτειες η Ελλάδα.

Ο Μακάριος, η υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ και οι επιστολές

- Θυμάστε το καλοκαίρι του '64 και την κρίση με την Τουρκία;

«Θυμάμαι. Ήταν μια μέρα του Ιουλίου του '64. Κατά τις 3.30 το απόγευμα και ενώ είχα ξαπλώσει, με ειδοποιεί ο Χοϊδάς ότι ο πρωθυπουργός ήθελε να επικοινωνήσω μαζί του. "Τι συμβαίνει;" τον ρωτώ. Μου απάντησε ότι, σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες, υπήρχε ενδεχόμενο να εμπλακούμε σε πολεμική ρήξη με την Τουρκία. Αμέσως τηλεφώνησα στον πρωθυπουργό, ο οποίος μου είπε ότι ήταν σε συμβούλιο στο γραφείο του στη Βουλή και συζητούσαν πώς θα αναχαιτισθεί η τουρκική

αεροπορία πάνω από την Κύπρο. Τότε, για πρώτη φορά και τελευταία, του ζήτησα αν μπορούσα να παραβρεθώ στη σύσκεψη.

Δέχθηκε ευχαρίστως. Παρόντες ήσαν, αν θυμάμαι καλά, ο πρωθυπουργός, ο υπουργός Εθνικής Αμύνης, ο υπουργός Εξωτερικών, ο υπουργός Συντονισμού, ο υφυπουργός Εθνικής Αμύνης και οι αρχηγοί των Ενόπλων Δυνάμεων. Η όλη συζήτηση περιστρέφετο γύρω από το πώς θα ήταν δυνατή η αναχαίτιση της τουρκικής αεροπορίας. Είχε ήδη, πριν από τη σύσκεψη, δοθεί εντολή για την απογείωση δύο αεροσκαφών και από τη συζήτηση που επακολούθησε έγινε αντιληπτό ότι τα αεροσκάφη είχαν σταλεί για να κάνουν εμφάνιση στην Κύπρο χωρίς την άδεια του πρωθυπουργού ή δική μου ενημέρωση. Η εντολή είχε δοθεί από τον τότε υφυπουργό Εθνικής Αμύνης Μ. Παπακωνσταντίνου, για να μη φέρει την ευθύνη, όπως ισχυριζόταν, ο πρωθυπουργός, ο οποίος είχε εξοργισθεί. Με τον αρχηγό της Αεροπορίας είχα τον εξής διάλογο απ' ό,τι θυμάμαι:

“Από πού θα απογειωθούν τα αεροπλάνα;”.

“Από την Κρήτη και τη Ρόδο, Μεγαλειότατε”.

“Σε πόση ώρα θα φθάσουν στον εναέριο χώρο της Κύπρου;”.

“Σε 40 λεπτά”.

“Πόση ώρα θα διαρκέσει η αναχαίτιση;”.

“Πέντε-έξι λεπτά”.

“Πού θα προσγειωθούν τα αεροπλάνα;”.

“Όσα προλάβουν θα επιστρέψουν στη Ρόδο, άλλα θα προσγειωθούν στον Λίβανο και ορισμένα θα πέσουν στη θάλασσα”. Εμεινα έκπληκτος και τότε ο πρωθυπουργός απευθυνόμενος στους παρευρισκομένους είπε:

“Ήταν ανάγκη, κύριοι, να έρθει ο βασιλεύς σε αυτή την αίθουσα για να μάθω την αλήθεια;”».

- Τις διαβουλεύσεις με τον Μακάριο εκείνο το καλοκαίρι τις θυμάστε;

«Ήρθε ο Μακάριος, νομίζω μια μέρα του Αυγούστου του 1964, και θυμάμαι ότι πήγε το απόγευμα να επισκεφθεί τον πρωθυπουργό στο Καστρί. Επρόκειτο δε μετά να έρθει στα ανάκτορα για εθιμοτυπική επίσκεψη. Κατά τις 8.00 το βράδυ μου τηλεφωνεί ο πρωθυπουργός και μου λέει:

“Με συγχωρείτε πολύ που σας κρατάμε τόση ώρα, αλλά είναι αδύνατον να

συνεννοηθώ με τον Μακάριο. Δεν συμφωνεί σε τίποτα. Πείστε τον, παρακαλώ”. Είχα τότε την αίσθηση ότι εγκυμονούσε μεγάλους κινδύνους για την Ελλάδα μια ενδεχόμενη πολεμική σύρραξη με την Τουρκία, χωρίς μάλιστα να έχουμε ευθύνη, αφού στην Κύπρο οι εξελίξεις ήταν σχεδόν ανεξέλεγκτες. Όταν ήρθε στα ανάκτορα ο Μακάριος ήταν πολύ στενοχωρημένος με τον πρωθυπουργό. Είχε το παράπονο ότι η Ελλάς δεν συμπαραστέκεται στους Κυπρίους.

Του εξήγησα ότι συμφωνώ με τη θέση της Ελλάδος διότι δεν μπορούσαμε να εμπλακούμε σε σύγκρουση με την Τουρκία καθ’ ην στιγμή δεν είχαμε κανέναν έλεγχο πάνω στα γεγονότα της Κύπρου.

Γύρω από το θέμα αυτό είχαμε μια μακρά και ζωντανή συζήτηση. “Μακαριότατε” του λέω κάποια στιγμή “έχω την εντύπωση ότι τα επόμενα χρόνια θα συναντήσετε πολλούς πρωθυπουργούς και υπουργούς στην Ελλάδα. Άλλοι θα σας λένε την αλήθεια, άλλοι όχι.

Θέλω να ξέρετε ένα πράγμα: Δεν θα σας πω ποτέ ψέματα. Θα πρέπει όμως να αντιληφθείτε ότι δεν εξυπηρετείται το συμφέρον της Ελλάδος με μια οιασδήποτε μορφής εμπλοκή με την Τουρκία, εκτός εάν είναι αναγκαίο για την άμυνα της χώρας”.

Του ζήτησα να δεχθεί την πρότασή του και ο Μακάριος, ο οποίος ήταν πολύ εκνευρισμένος, μου λέει:

“Εφόσον τοποθετείτε το πρόβλημα κατ’ αυτόν τον τρόπο, δέχομαι”.

Και τότε του θέτω την ερώτηση:

“Δηλαδή, εάν οι Μεγάλες Δυνάμεις συμφωνήσουν με το σχέδιο αυτό, εσείς θα το υποστηρίξετε, θα το υπογράψετε;”.

“Θα το υπογράψω” μου απάντησε.

Τον συνόδευσα ως την πόρτα, τον αποχαιρέτησα και έφυγε. Από εκείνη την ημέρα ο Μακάριος και εγώ γίναμε δύο πολύ καλοί φίλοι και πρέπει να τονίσω ότι μου συμπαραστάθηκε σε όλες τις δύσκολες στιγμές της ζωής μου. Μόλις έφυγε ο Αρχιεπίσκοπος τηλεφώνησα στον πρωθυπουργό, ο οποίος με ρώτησε τι έγινε. Του απάντησα ότι ο Μακάριος συμφώνησε.

“Τι είπατε, Μεγαλειότατε;”. “Συμφώνησε” του επανέλαβα. Και αμέσως ο πρωθυπουργός με ρωτά:

“Μπορώ να κατέβω τώρα στο γραφείο σας;”.

“Βεβαίως, σας περιμένω”. Ήταν ήδη 9.00-9.30 το βράδυ. Μου ζήτησε να έρθει μαζί με τον Στ. Κωστόπουλο, που ήταν τότε υπουργός Εξωτερικών, και τον Π. Γαρουφαλιά, που ήταν υπουργός Εθνικής Αμύνης. Τους μετέφερα όλη τη συζήτηση που είχα με τον Μακάριο και ο πρωθυπουργός μού λέει:

“Αυτό είναι θαύμα. Τι θα κάνουμε τώρα;”.

“Δεν έχω ιδέα” του απαντώ. “Εσείς μου ζητήσατε να τον πείσω, τον έπεισα, από εκεί και πέρα θα πρέπει να αποφασίσετε το επόμενο βήμα”.

“Έχετε καμιά ιδέα; ” με ρωτά. “Κάτι περνάει απ’ το μυαλό μου:

να στείλουμε μήνυμα στον πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών εξηγώντας του τι έχει γίνει και να ζητήσουμε να υποστηρίξει τις θέσεις της Ελλάδας”, και προσθέτω: “Κύριε πρωθυπουργέ, απ’ ό,τι κατάλαβα, ο Μακάριος θα πάει στην Αίγυπτο. Αν πρόκειται να γίνει μια συμφωνία, θα πρέπει να γίνει τις επόμενες τρεις ημέρες, αλλιώς θα χάσουμε και τον Μακάριο και τη συμφωνία!”. Φοβόμουν ότι θα τον μετέπειθε ο Νάσερ.

“Συμφωνώ απολύτως. Θα συντάξουμε τηλεγράφημα” μου λέει ο Γ. Παπανδρέου. Και τότε επακολούθησε το εξής χαρακτηριστικό: ο πρωθυπουργός κάθισε στο γραφείο μου, πήρε μια μπλε κόλλα χαρτί με το Κ. και το στέμμα και άρχισε να συντάσσει το τηλεγράφημα που θα απηύθυνα στον πρόεδρο των ΗΠΑ. Αφού έγραψε όλο το κείμενο με το χέρι, έβαλε την υπογραφή μου: “Κωνσταντίνος Β΄”. Μας διάβασε το κείμενο, συμφώνησαν οι Γαρουφαλιάς και Κωστόπουλος, το έστειλε στο υπουργείο Εξωτερικών και αφού μεταφράστηκε διαβιβάστηκε στον Τζόνσον, τον τότε πρόεδρο των ΗΠΑ, ο οποίος όμως έκανε τρεις εβδομάδες να απαντήσει. Στο μεταξύ, όπως είχα προβλέψει, ο Μακάριος είχε αλλάξει γνώμη. Δυστυχώς έχω χάσει αυτό το χειρόγραφο-ντοκουμέντο, αν και ήταν στο γραφείο μου όταν έφυγα από την Ελλάδα».

Συνάντηση στη Ρώμη

Στις 18 Ιανουαρίου 1970 ο Μακάριος μετέβη στη Ρώμη όπου διέμενε εξόριστος ο Κωνσταντίνος. Είχαν μεταξύ τους πολύωρες συνομιλίες και συντονισμό για κινήσεις με στόχο την πτώση της Χούντας.

Σχέσεις Κωνσταντίνου με Γρίβα

Το 1965 ξεσπάει η υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ. Κάποιοι κατηγορούν τον Ανδρέα Παπανδρέου

ότι συγκροτούσε μια συνωμοτική στρατιωτική οργάνωση με βάση την Κύπρο. Η υπόθεση και η επιμονή του Κωνσταντίνου να προχωρήσει η ανάκριση οδήγησαν στην τελική σύγκρουσή του με τον Παπανδρέου σε σχέση με το ποιος έπρεπε να είναι ο υπουργός Αμυνας, που θα είχε και την πολιτική ευθύνη για τις έρευνες. Ένας από τους κύριους μάρτυρες κατηγορίας στην υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ ήταν ο Στρατηγός Γρίβας.

Μεσολάβηση Κωνσταντίνου

Ως εξόριστος Βασιλιάς ο Κωνσταντίνος επιχείρησε να συμφιλιώσει τους Μακάριο - Γρίβα μετά την ίδρυση της ΕΟΚΑ Β από το δεύτερο κατά τη διάρκεια μυστικής συνάντησης των δύο ανδρών στις 26 Μαρτίου 1972.

Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος ανέφερε στην κατάθεσή του (κατάθεση βασιλιά των Ελλήνων Κωνσταντίνου, 10 Δεκεμβρίου 2009, Φάκελος Κύπρου σελ. 29) ότι ο ίδιος προέτρεψε τους δύο άνδρες, λόγω των φιλικών σχέσεων που είχε και με τους δύο, να συναντηθούν και να επιλύσουν τις διαφορές τους. Για το σκοπό αυτό, όπως ανέφερε, ζήτησε από το στρατηγό εν αποστρατεία Ανδρέα Σιαπκαρά να αναλάβει ρόλο μεσολαβητή. Είναι γεγονός ότι ο Α. Σιαπκαράς επισκέφθηκε την Κύπρο και συναντήθηκε και με τους δύο χωριστά.

Επιστολή Μακαρίου προς Γκιζίκη

Ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος σε συνέντευξη που παραχώρησε στον Τάσο Τρύφωνος στην Εκπομπή Τετ α Τετ, πριν από μερικά χρόνια ομολογεί δημόσια ότι τόσο ο ίδιος όσο και ο Κ. Καραμανλής γνώριζαν για το ύφος και το περιεχόμενο της επιστολής Μακαρίου μέσω του προσωπικού γραμματέα του προεδρικού γραφείου του Αρχιεπισκόπου, Χάρη Βωβίδη.

Πηγές: Poignosi, Εφημερίδα Το Βήμα